

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

Кафедра фінансового аналізу та аудиту

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою Радою

(поступило від «12» листопада 2020 р.)

Ректор

А. Мазаракі

**ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ/
ECONOMIC ANALYSIS**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

Київ 2020

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу
КНТЕУ заборонено**

Автори: В.Ю. Гордополов, канд. екон. наук, доц.
В.Д. Гоцуляк, канд. екон. наук.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри фінансового аналізу та аудиту 29.04.2020 р., протокол № 13.

Рецензенти: д.е.н. зав. кафедри фінансового аналізу та аудиту К.О. Назарова
к.е.н. доц. В. В. Кулаженко
начальник аналітичного відділу ТОВ
«Автовектор Плюс» Бартко О.Б.

Навчальна програма

**ЕКОНОМІЧНИЙ
АНАЛІЗ**

ПРОГРАМА ПРОГРАМА

освітній ступінь	«бакалавр»
галузь знань	12 «Інформаційні технології»
спеціальність	124 «Системний аналіз»
спеціалізація	«Інформаційні технології та бізнес-аналітика (Data Science)»

Автори: ГОРДОПОЛОВ Володимир Юрійович
ГОЦУЛЯК Володимир Дмитрович

ВСТУП

Програму дисципліни «Економічний аналіз» складено у відповідності до її місця та значення у структурно-логічній схемі, що передбачена освітньо-професійною програмою підготовки бакалавра за галуззю знань 12 «Інформаційні технології», спеціальністю 124 «Системний аналіз», спеціалізацією «Інформаційні технології та бізнес-аналітика (Data Science)».

Програму підготовлено відповідно до Стандартів вищої освіти України зі спеціальностей 124 «Системний аналіз» та відповідної освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів КНТЕУ.

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни як вибіркової компоненти освітньої програми.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни є оволодіння студентами науковими основами аналітичних досліджень, можливостями використання у цьому процесі загальнонаукових, економіко-логічних та економіко-математичних методів дослідження на рівні національної економіки, секторів, окремих підприємств та їх структурних підрозділів, порядком формування аналітичного забезпечення сучасного менеджменту, методикою комплексного економічного аналізу та методичними прийомами аналізу найважливіших показників, які характеризують результативність національної економіки, фінансово-господарської діяльності підприємств, а також опанування навичками обробки економічної інформації за допомогою сучасних інформаційних технологій.

Основним ***завданням*** вивчення дисципліни «Економічний аналіз» є ґрунтовна аналітична підготовка фахівців економічного профілю, оволодіння принципами, засобами, методами та прийомами економічного аналізу з метою дослідження національної економіки на макро- і мікроекономічних рівнях.

Предметом навчальної дисципліни є методологія і організація комплексного економічного аналізу на макро- і мікроекономічних рівнях для формування необхідного і достатнього інформаційного забезпечення прийняття ефективних управлінських рішень.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ВИБІРКОВОЇ КОМПОНЕТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

знання

- основ економічної теорії та статистики (абсолютні і відносні величини; середні величини; ряди динаміки; індексний метод;);
- основ бухгалтерського обліку (принципи бухгалтерського обліку; фінансова звітність; документація як елемент методу бухгалтерського обліку).

вміння

- вільно працювати з офісними додатками MicrosoftWord, MicrosoftExcel, MicrosoftPowerPoint.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Економічний аналіз» забезпечує оволодіння студентами загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за освітньо-професійною програмою:

«Інформаційні технології та бізнес-аналітика (DataScience)» (ОС бакалавр)

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
K01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	2-5,8-10, 12-13
K08	Здатність бути критичним і самокритичним	6, 9-11, 14
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
ПР16	Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	12-13

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Економічний аналіз і його місце в системі наукових знань

Об'єктивні передумови розвитку економічного аналізу в сучасних умовах господарювання. Пріоритети аналітичних досліджень під час формування економічного мислення. Зв'язок економічного аналізу з теорією наукового пізнання. Проблеми реалізації аналітичних підходів у здобутті професійних знань і навиків. Місце економічного аналізу у тріаді пізнання економічних систем. Аналітичне забезпечення реалізації економічних методів господарювання. Характерні ознаки економічного аналізу і його відмінність від інших економічних наук. Взаємозв'язки економічного аналізу у системі економічних наук. Змістові характеристики та цільові спрямування економічного аналізу. Періодизація розвитку економічного аналізу в Україні. Пріоритети розвитку сучасного економічного аналізу.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1,2,4,6.

Додатковий: 11,14,15,16,17.

Інтернет-ресурси: 26,31,32.

Тема 2. Предмет, об'єкти, функції та завдання економічного аналізу

Трансформація економічного аналізу у зв'язку із зміною філософії управління. Напрями фундаментальних і прикладних досліджень економічного аналізу. Предмет і об'єкти економічного аналізу, їх класифікація і особливості дослідження. Принципи економічного аналізу. Оціночна, діагностична та пошукова функції економічного аналізу. Межі економічного аналізу, його світоглядне і цільове спрямування. Цілі та завдання економічного аналізу, їх трансформація в сучасних умовах господарювання. Доведення і аргументації в економічному аналізі.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1,2,4,5,6.

Додатковий: 7,9,11,14,15.

Інтернет-ресурси: 26,31,32.

Тема 3. Види економічного аналізу

Класифікація видів економічного аналізу та їх характеристика. Просторові види економічного аналізу: макроекономічний та мікроекономічний аналіз, внутрішній та зовнішній аналіз. Характеристики просторових видів економічного аналізу, особливості їх цільової орієнтації, методології і організації аналітичних робіт. Рівні аналізу відповідно до масштабів дослідження. Порівняльні характеристики просторових видів економічного аналізу. Макроекономічний і мікроекономічний аналіз. Часові види економічного аналізу: перспективний і стратегічний економічний аналіз, поточний (оперативний) і наступний (ретроспективний) економічний аналіз. Характеристики часових видів економічного аналізу, їх особливості залежно від предмету і об'єктів аналізу. Переваги і недоліки ретроспективного та оперативного економічного аналізу. Тематичний економічний аналіз, його види і сфери застосування. Характеристики видів економічного аналізу за рівнем охоплення об'єкту дослідження. Внутрішньогосподарський (управлінський) і фінансовий аналіз. Функціонально-вартісний аналіз: сутність, змістові характеристики, завдання і етапи його здійснення. Розподіл видів економічного аналізу в залежності від методичних прийомів: вертикальний (структурний) аналіз; горизонтальний (трендовий) аналіз; порівняльний аналіз; коефіцієнтний аналіз (аналіз фінансових коефіцієнтів); факторний аналіз; декомпозиційний аналіз та інтегральний аналіз.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1,2,5,6.

Додатковий: 8,9,10,14,15,16,19,20.

Інтернет-ресурси: 26,27,32.

Тема 4. Оперативний економічний аналіз

Предмет і об'єкти оперативного економічного аналізу. Інформаційна база оперативного економічного аналізу. Оперативний моніторинг і діагностика діяльності суб'єктів господарювання. Оцінка відхилень від регламентованих параметрів. Ситуаційний (адаптивний) оперативний економічний аналіз. Оцінка пріоритетності проблем. Спіраль циклічного розвитку підприємства. Підсистема забезпечення оперативного економічного аналізу в умовах застосування інформаційних систем і технологій.

Список рекомендованих джерел

Основний: 1,2,3,5.

Додатковий: 9,14,15,16,17,22.

Інтернет-ресурси: 26,32.

Тема 5. Метод економічного аналізу і його характеристики

Поняття методу економічного аналізу, його загальнонаукове і функціональне значення. Характерні ознаки методу економічного аналізу. Співвідношення понять «метод» і «прийом» економічного аналізу. Класифікація загальнонаукових, економіко-логічних і економіко-математичних методів економічного аналізу та їх базові характеристики. Метод, методика і методологія економічного аналізу. Сфери застосування методів і прийомів економічного аналізу, їх вибір для розв'язання конкретних аналітичних задач. Система аналітичних показників економічного аналізу та їх класифікація. Поняття факторів (чинників) зміни та розвитку економічних явищ і процесів. Класифікація економічних факторів при дослідженні причинно-наслідкових зв'язків.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1,2,4,5,6.

Додатковий: 7,8,9,11,14,15,16,20.

Інтернет-ресурси: 26,28,31,32.

Тема 6. Моделювання факторних систем в аналізі економічних явищ та процесів

Сутність моделей та моделювання в економічному аналізі. Поняття образотворчої, аналогової та символічної моделей, їх характеристики. Поняття факторного економічного аналізу, його цільове спрямування. Моделювання економічних явищ і процесів як інструмент реалізації цілей факторного економічного аналізу. Процес моделювання, його етапи і складові елементи. Індикатори моделювання факторних систем в процесі реалізації функцій економічного аналізу. Детерміноване моделювання, його зміст, завдання та аналітичні можливості. Типи детермінованих символічних моделей – адитивні, кратні, мультиплікативні і змішані та їх використання в економічному аналізі. Основні прийоми моделювання господарських операцій, процесів і економічних явищ – метод подовження, скорочення і розширення. Стохастичне моделювання і

особливості його використання в пізнанні реальної дійсності та наукових дослідженнях. Методи стохастичного моделювання, мета використання та економічна інтерпретація результатів аналізу.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1,2,4,6.

Додатковий: 8,11,14,16,17.

Інтернет-ресурси: 26,31,33.

Тема 7. Евристичні методи в економічному аналізі

Сутність та класифікація евристичних методів, їх переваги і недоліки. Особливості застосування евристичних методів в економічному аналізі. Метод мозкового штурму, його специфіка, модифікації, етапи і можливості застосування. Методи колективних експертних оцінок: метод журі експертів-виконавців, метод опитування, метод «Дельфі». Спільні риси і відмінності методу евристичних питань, морфологічного методу, методу семикратного пошуку, методу вільних асоціацій, методу синектики, методу інверсії, методу емпатії (особистої аналогії). Можливості застосування методу анкетування, його види та етапи здійснення.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1,2,4,5.

Додатковий: 8,11,14,15,16.

Інтернет-ресурси: 27,32, 33, 34.

Тема 8. Методи та прийоми загального економічного аналізу

Економіко-логічні методи і прийоми, як інструмент обробки економічної інформації, що застосовуються при вивченні економічних явищ і процесів на макро- і мікроекономічних рівнях. Класифікація економіко-логічних (традиційних) методів і прийомів, галузь їх застосування. Місце методів загального економічного аналізу серед економіко-логічних методів і прийомів. Порівняння: цілі, форми, види та їх використання в аналізі. Умови забезпечення зіставленості показників. Прийоми групування: дослідження господарських процесів, операцій і економічних явищ в їх взаємозв'язку, взаємозалежності та взаємообумовленості. Види групування: аналітичні, структурні та типові. Методи розрахунку середніх та відносних величин. Прийоми деталізації загальних

показників. Характеристика методу балансового ув'язування та особливості його застосування. Графічні методи (стовпчикові, лінійні, секторні та гістограми) у дослідженні аналітичних показників, їх характеристика, роль і значення графіків у візуальному дослідженні господарських операцій, процесів, та економічних явищ.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1,2,3,4,6.

Додатковий: 7,8,11,14,15,16.

Інтернет-ресурси: 26,32,33,34.

Тема 9. Методи та прийоми порівняльної комплексної оцінки

Можливості застосування порівняльної комплексної оцінки в економічному аналізі. Умови застосування та етапи порівняльної комплексної економічної оцінки. Методи детермінованої комплексної оцінки господарської діяльності: метод сум, метод сум місць, метод геометричної середньої, метод відстані від еталону, таксонометричний метод. Методи стохастичної комплексної економічної оцінки: методи двомірного шкалування, експертно-статистичні, метод компонентного аналізу. Компаративний аналіз господарської діяльності.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1,2,3,4,5.

Додатковий: 7,8,11,14,15,16,17.

Інтернет-ресурси: 26,32, 33.

Тема 10. Методи та прийоми детермінованого факторного аналізу

Методи кількісної оцінки впливу факторів на зміну результативного показника. Умови застосування методів та прийомів детермінованого факторного аналізу. Етапи детермінованого факторного аналізу. Сутність і зміст елімінування. Відбір факторів, побудова факторних моделей. Переваги та недоліки застосування методу ланцюгових підстановок, методів абсолютних і відносних різниць. Застосування методу коригуючого коефіцієнта при аналізі багатфакторних мультиплікативних моделей. Застосування індексного методу, диференційного методу, інтегрального методу,

методу простого додавання нерозкладеного залишку, методу зважених кінцевих різниць та логарифмічного методу для кількісної оцінки впливу факторів на зміну результативного показника.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1,2,3,4,5,6.

Додатковий: 7, 8,9,11,13,14,15,17,18.

Інтернет-ресурси: 26,31,32,34.

Тема 11. Економіко-математичні методи в економічному аналізі

Економіко-математичні методи в економічному аналізі як важливий інструмент дослідження національної економіки на макроекономічному та мікроекономічному рівнях. Характеристика економіко-математичних методів. Вимоги до використання економіко-математичних методів в економічному аналізі. Класифікація економіко-математичних методів аналізу. Стохастичне моделювання і методи стохастичного факторного аналізу. Особливості кореляційно-регресійного аналізу в сучасних умовах господарювання. Аналітичні можливості методів оптимальних рішень, їх зміст, класифікація і умови застосування. Економетричні (матричні) методи економічного аналізу. Методи лінійного та динамічного програмування в економічному аналізі. Методи економічної кібернетики в аналізі господарських явищ і процесів. Застосування економіко-математичних методів при вирішенні конкретних аналітичних завдань.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1,2,4,6.

Додатковий: 8,9,11,15,20,21.

Інтернет-ресурси: 26,31.

Тема 12. Організація економічного аналізу

Методологічний та організаційний аспекти економічного аналізу і їх взаємозв'язок. Принципи організації економічного аналізу на макро- і мікрорівнях. Види організаційних систем економічного аналізу, їх характеристики. Умови застосування децентралізованої і централізованої організаційних систем економічного аналізу. Технологічні рівні економічного аналізу і особливості аналітичних процедур на кожному рівні. Особливості здійснення економічного

аналізу в умовах використання інформаційних технологій і систем. Функціональна інтеграція підсистем економічного аналізу різних ієрархічних рівнів.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1,2,3,6.

Додатковий: 8,10,11,13,15,16,20.

Інтернет-ресурси: 26,27,32.

Тема 13. Інформаційне забезпечення економічного аналізу

Характеристика джерел формування та класифікація економічної інформації для цілей аналізу. Інформаційна база економічного аналізу. Види інформаційних ресурсів аналізу. Основні принципи формування інформаційної бази аналітичних досліджень. Перевірка достовірності інформації економічного аналізу. Організаційно-інформаційна модель економічного аналізу. Фінансова звітність як інформаційна база економічного аналізу. Документальне оформлення результатів аналізу. Стандарти аналітичних процедур та формування вихідного аналітичного забезпечення на запит користувачів.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1,2,3,5.

Додатковий: 7, 8,9,10,11,12,13,15,19,20,22.

Інтернет-ресурси: 26,27,31,32.

Тема 14. Методика комплексного економічного аналізу та її структурні елементи

Змістові характеристики методики комплексного економічного аналізу. Елементи методики комплексного економічного аналізу. Адаптація методики аналізу до базових характеристик фінансово-господарської системи (ієрархічність, автономність, невизначеність, самоорганізація, динамічність, багатокритеріальність). Етапи комплексного економічного аналізу. Загальна модель комплексного економічного аналізу: комплекси і блоки аналітичних задач, система показників їх характеристика, класифікація та взаємозв'язок. Послідовність аналітичного обґрунтування управлінських рішень.

Список рекомендованих джерел

Основний: 1,2,3,5,6.

Додатковий: 8,13,14,15,16,21.

Інтернет-ресурси: 26,32.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основний

1. Бутко А.Д. Теорія економічного аналізу : підручник / А.Д. Бутко. – Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. – 411 с.
2. Мних Є.В. Економічний аналіз : підручник / Є.В. Мних.– Київ: Знання, 2011. – 630 с.
3. Мних Є.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : підручник / Є.В. Мних. – Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 514 с.
4. Міщук Г.Ю. Економічний аналіз: навч. посібник / Г.Ю. Міщук, Т.М. Джигар, О.О. Шишкіна – Рівне : НУВГП, 2017. – 156 с.
5. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. / Г.В. Савицька. – 3-тє вид., випр. і доп. – Київ: Знання, 2007. – 668 с.
6. Черниш С.С. Економічний аналіз: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – Київ: Центр учбової літератури, 2010. – 310 с.

Додатковий

7. Барабаш Н.С. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / Н.С. Барабаш ; за ред. Є.В. Мниха. – Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 395 с.
8. Бутко А.Д. Методи і моделі прийняття управлінських рішень в аналізі та аудиті : навч. посіб. / А.Д. Бутко, О.О. Заремба. – Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 262 с.
9. Господарський кодекс України: Постанова Верховної Ради України від 16.01.2003 р. № 436-IV із змінами та допов. Редакція від 01.08.2016 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
10. Івахненко В. М. Теорія економічного аналізу: навч. посіб. / В. М. Івахненко. - Київ: Слово, 2010. - 345 с.
11. Митрофанов Г.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Г.В. Митрофанов, Г.О. Кравченко, Н.С. Барабаш ; за ред. Г.В. Митрофанова. – Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2002. – 301 с
12. Мних Є.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш. – Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 412 с.

13. Мних Є.В. Фінансовий аналіз : підручник / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш - Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014 – 536 с.
14. Назарова К.О., Кумченко Т.А. Аналіз діяльності бюджетних установ: Навч. посіб. / К.О. Назарова, Т.А. Кумченко; За заг. ред. Г.О. Кравченко. – Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006 – 208 с.
15. Фінансовий аудит: інформаційно-аналітичне забезпечення: монографія / [Є.В. Мних, С.В. Бардаш, К.О. Назарова, О.Л. Шерстюк, В.П. Белякова, В.П. Міняйло]; за ред. Є.В. Мниха. - Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 416 с.
16. Болюх М.А. Економічний аналіз: Навч. посібник / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. — Вид. 2-ге, перероб. і доп. — Київ: КНЕУ, 2003. — 556 с
17. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу: Навчальний посібник / В. М. Івахненко. — 5-те вид., випр. і доп. — Київ: Знання, 2006. — 261 с
18. Кіндрацька Г.І. Економічний аналіз : підручник / Г.І. Кіндрацька, М.С. Білик, А.Г. Загородній ; за ред. проф. А.Г. Загороднього. — Вид. 3-тє, переробл. і доповн. — Київ: Знання, 2008 — 487 с.
19. Купалова Г. І. Теорія економічного аналізу: навчальний посібник / Г. І. Купалова. — Київ: Знання, 2008. — 639 с.
20. Мошенський С.З. Економічний аналіз: підруч. для студ. екон. спец. – 2-ге вид., допов. і переробл. / С.З. Мошенський, О.В. Олійник; за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця – Житомир : ПП"Рута", 2007. – 704 с.
21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства Фінансів України 07.02.2013 № 73 - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
22. Податковий кодекс України: Постанова Верховної Ради України від 02.12.2010 р. № 2755-VI із змінами та допов. Редакція від 15.04.2017. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
23. Прокопенко І. Ф. Методика і методологія економічного аналізу: навч. посіб. / І. Ф. Прокопенко, В. І. Ганін. — Київ: Центр навчальної літератури, 2008. — 430 с.
24. Сич Є.М. Стратегічний аналіз : навч. метод. посіб. / Є.М. Сич, О.В. Пилипенко, М.С. Стасишен. – Київ: Каравелла, 2010. – 304 с.
25. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз : підручник / Ю.С. Цал-Цалко - Київ: Центр учбової літератури, 2008. – 566с.

*курсивом виділені назви видань, які знаходяться в бібліотеці КНТЕУ

Інтернет-ресурси

26. Міжнародний центр перспективних досліджень. – Режим доступу : www.icps.kiev.ua
27. Інститут конкурентного суспільства. – Режим доступу : www.ics.org.ua
28. Інвестиційний експерт. – Режим доступу : www.invest.delovoy.com
29. Кабінет Міністрів України. – Режим доступу : www.kmi.gov.ua
30. Міністерство фінансів України. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua
31. Верховна Рада України. – Режим доступу : www.rada.gov.ua
32. Державна служба статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua
33. Українське товариство фінансових аналітиків. – Режим доступу : www.usfa.kiev.ua
34. Фінансовий аналітик-сервіс. – Режим доступу : www.fas.com.ua